

Контрапункт незламності

Цього разу автор, на відміну від своїх минулих суто юридичних (і квазіюридичних) творів, написав книгу скоріше, так би мовити, емоційну, ніж раціональну. Однак іноді *ratiō* потрібно – навіть юристам – тимчасово вимикати, відсувати на другий план і включати емоцію, яка, по суті, є іншою формою раціо.

Якщо вжити музичну, а не юридичну термінологію, ця книга – добре темперована, де-не-де синкопована гумором, енциклопедична та юридична хроніка від лютого лютого 2022-го до спекотного серпня 2023 року і трохи далі.

Це майже щоденник розпачу, гніву, надії, радості – безлічі інших почуттів та емоцій. Можливо, перш за все, це щоденник подолання власних страхів та забобонів.

Вячеслав Манукян

КОНТРАПУНКТ НЕЗЛАМНОСТІ

**Роздуми харківського юриста:
енциклопедична хроніка
під какофонію сирен**

*З дотепними, елегійно-витонченими,
але дещо антинауковими коментарями
від дядька Месропа*

 НОРМА
ПРАВА°

Київ – 2024

УДК 821.161.2'06-94
М24

Манукян В. І.

М24 КОНТРАПУНКТ НЕЗЛАМНОСТІ. Роздуми харківського юриста: енциклопедична хроніка під какофонію сирен / Вячеслав Манукян. – Київ : Норма права, 2024. 576 с.

ISBN 978-617-7850-87-7

Цього разу автор, на відміну від своїх минулих суто юридичних (і квазіюридичних) творів, написав книгу скоріше, так би мовити, емоційну, ніж раціональну. Однак іноді ратію потрібно – навіть юристам – тимчасово вимикати, відсувати на другий план і включити емоцію, яка, по суті, є іншою формою рацію.

Якщо вжити музичну, а не юридичну термінологію, ця книга – добре темперована, де-не-де синкопована гумором, енциклопедична та юридична хроніка від лютого лютря 2022-го до спекотного серпня 2023 року і трохи далі. Це майже щоденник розпачу, гніву, надії, радості – безлічі інших почуттів та емоцій. Можливо, перш за все, це щоденник подолання власних страхів та забобонів.

УДК 821.161.2'06-94

Видавництво «Норма права» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. У цьому виданні використано папір, сертифікований FSC® та PEFC™

ISBN 978-617-7850-87-7

© Вячеслав Манукян, 2024
© Норма права, 2024

Моєму онуку Святославу.

Багато малюнків у цій книзі зроблено моїм онуком Святославом, якому було на момент написання цієї книги шість років. Мені здається, ці малюнки не тільки чіпляють, як і всі дитячі малюнки, а й передають ту атмосферу війни, якою діти дихають, незважаючи на те, що ми, дорослі, намагаємося хоч якось убезпечити їх від кошмарів війни. Але як захистити дитину від ревіння ворожої авіації, гуркоту гармат, тривожних завивань сирен ППО?

ЗМІСТ

ТВОРЧИЙ УДАР ДОЛІ. Прелюдія про шокову терапію духу та переплавлення (трохи алхімічного сорту) нещастя у чисте золото долі.	6
Чому «контрапункт»?	7
Вогонь пізнається чуттями: <i>cum ira et studio</i>	14
Два слова про архітектуру і «новий роман»	21
Мовне питання	23
Останнє зауваження: щодо містифікацій.	24
ЧАСТИНА І (ФА МІНОР). ПІД КАКОФОНІЮ СИРЕН	28
Лютий – березень 2022-го, Харків.	30
Квітень 2022-го, Черкаси	68
Травень – листопад 2022-го, Київ	90
ДОСТОЄВСЬКИЙ ТА НАШЕСТЯ МОСКОВІЇ. Дещо фантастична, тобто химерна інтерлюдія спеціально для шанувальників літератури – юридичної та нормальної	220
ЧАСТИНА ІІ (ДО МАЖОР). КАМЕРТОН СВОБОДИ.	248
Грудень 2022-го – лютий 2023-го, Харків	249
Березень 2023-го, Харків.	342
Квітень – серпень 2023-го. Останні медитації ліричного героя з найрізноманітніших – не тільки воєнних чи юридичних – приводів.	366
P.S. ВІТЕР МАНДРИВОК <i>versus</i> ЮРИСПРУДЕНЦІЯ. Спроба автобіографії	573

**ТВОРЧИЙ УДАР ДОЛІ.
Прелюдія про шокову
терапію духу
та переплавлення
(трохи алхімічного
сорту) нещастя
у чисте золото долі**

Чому «контрапункт»?

Почну здалеку, сподіваючись на терпіння читача, бо в цій передмові хочу пояснити йому, як вийшла ця книга і чому я її написав.

У 1982–1984 роках я служив у так званій «Советской Армии», на чорних погонах було вказано: «СА».

До речі, досі не зрозумію, як більшовики, ЦК КПСС не звернули увагу на те, що «СА» викликає пряму асоціацію із SA – штурмовими загонами (нім. Sturmabteilung) Націонал-соціалістичної німецької робітничої партії (НСДАП). Утім, зі слова КПСС у мене особисто теж залишається в голові саме SS. Гадаю, тут є якийсь таємничий зв'язок. Хоча те, що комуністи та фашисти, комунізм та фашизм (а також рашизм) настільки близькі ідеологічно, що такі збіги не повинні викликати подиву.

Отже, служив я «срочною» у ГСВГ – Групі радянських військ у Німеччині. Не поширюючись надто про те, що являла собою тоді служба в радянській армії, скажу тільки, що для психічно нормальної людини, яка має хоча б елементарне розуміння того, що таке порядність, честь, совість, це було тяжке випробування. Назву тільки так звану «дідівщину» (огидний феномен – старослужбовці дико знущаються з молодих солдатів), загальну грубість вдач і пияцтво. У такій атмосфері залишитися людиною неймовірно важко. Але саме там, у цьому не те щоб пеклі, але все ж таки в умовах нелюдських, я вперше серйозно зайнявся літературою – не як письменник, звичайно, а як читач.

Першою книгою, яку мені запропонувала почитати мила, доброзичлива жінка-бібліотекар, був Сервантес – звичайно, «Дон Кіхот», якого я прочитав від першої сторінки до останньої, а потім ще кілька разів вибірково. Потім були: Томас Манн, Шевченко («Кобзар» – у перекладах Буніна, Тарковського, Симонова та інших – більше українців не було), Лопе де Вега, Шекспір... Так, і Шекспір! Якимось дивом у бібліотеці військової частини були ці книги, хоча, зрозуміло, переважна більшість книг мали на корінцях імена Твардовського, Фадеева та інших

твердолобих соцреалістів сталінського розливу. Як би там не було, саме в цих антисанітарних умовах я захопився справжньою літературою, і це захоплення переросло вже пізніше в любов. Шок, страждання народили, якимось чудовим чином – непорочно! – творчий порив.

Інший приклад – теж із власної біографії. Найправильніше, я взагалі думаю, наводити випадки з власного життя – менший ризик щось спотворити, а то й збрехати, і те, й інше ставить автора в неподобне становище. Навчання на магістерській програмі Центрально-Європейського Університету в Будапешті було надзвичайно важким. Це, природно, була не казарма ракетної бригади в Німеччині, і жодної «дідівщини» та інших принад SA/CA/SS, але й тут часу для відпочинку практично не залишалося. Однак – дивна річ! – саме у цих напружених умовах постійного інтелектуального стресу я почав – уперше – розуміти... класичну музику.

Випадково потрапивши на «Тоску» в Будапештській опері і почувши арію Каварадоссі, я захворів на музику! Тобто, знову ж таки, *стрес переплавився у творчий акт*, хай і пасивний за формою. Тепер я не уявляю життя без Баха, Вівальді, Паганіні та Моцарта...

Ось до чого я веду. Удар долі – хвороба, сімейна трагедія чи чергова «геополітична катастрофа століття», війна, революція – для людини хоч трохи творчої – все це шанс, можливість створити щось достойне. Можливість створити з себе щось достойне... себе.

Якщо хочете, удар долі для такої потенційно творчої людини – це... *творча відпустка*. Як би чудернацько ця заява не виглядала. Вам *відпускається* можливість показати, на що ви здатні насправді. Але це якщо ви хочете, якщо ж не хочете, – жодного удару долі, і нещастя залишається просто нещастям.

Видатний німецький письменник Томас Манн висловив цікаву думку про те, що лють, навіть озлобленість, може бути плідною. Потрібно вміти в негативному бачити хоч щось позитивне – позитивне не в етичному чи естетичному сенсі, а в прагматичному. Перше може бути каталізатором останньої творчості.

«Що б робило твоє добро, якби не було зла?» Згорівши в полум'ї творчості, весь цей негатив може переплавитися і обер-

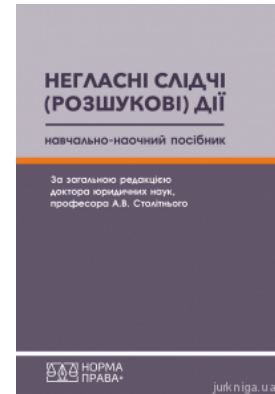
Книги, які можуть вас зацікавити

Адвокатська техніка
(підготовка до процесу
і методики
переконання)

Проведення слідчих
(розшукових) та
негласних слідчих
(розшукових) дій у
кримінальному
провадженні

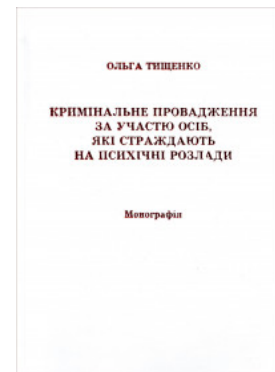
Негласні слідчі
(розшукові) дії.
Навчально-наочний
посібник

Використання
конфіденційного
співробітництва у
кримінальному
провадженні

Застосування практики
Європейського суду з
прав людини в
адміністративному
судочинстві України

Кримінальне
провадження за участю
осіб, які страждають на
психічні розлади

[Перейти на сайт →](#)